

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**Матеріали Всеукраїнської
науково-методичної конференції
(10 - 12 квітня 2019 року, м. Одеса)**

У збірнику опубліковано матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти», яка проходила 10 - 12 квітня 2019 року на базі Одеської національної академії харчових технологій.

Для педагогічних та науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, усіх, хто цікавиться питаннями забезпечення якості вищої освіти.

Рекомендовано до друку Оргкомітетом Всеукраїнської науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти»

Редакційна колегія:

Сгоров Б.В.	- ректор Одеської національної академії харчових технологій, д. т. н., професор (голова редакційної колегії)
Тришин Ф.А.	- проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи, к. т. н., доцент (заступник голови редакційної колегії)
Мардар М.Р.	- проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків, д. т. н., професор
Кананихіна О.М.	- проректор з науково-педагогічної та виховної роботи, соціальних питань, оздоровлення і спорту, к. т. н., доцент
Мураховський В.Г.	- директор Навчально-методичного центру забезпечення якості вищої освіти, к. ф.-м. н., доцент
Волков В.Е.	- д. т. н., професор кафедри Вищої та прикладної математики
Корнієнко Ю.К.	- директор центру дистанційної освіти, к. ф.-м. н., доцент
Радіонова О.В.	- к. т. н., доцент кафедри Технології вина та енології
Купріна Н.М.	- декан факультету економіки, бізнесу і контролю, к. е. н., доцент
Хобін В.А.	- директор Навчально-наукового центру інформаційних технологій, д. т. н., професор
Сярова А.С.	методист Навчально-методичного центру забезпечення якості вищої освіти

Оргкомітет Всеукраїнської науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти» може не поділяти думку учасників. Відповідальність за зміст і достовірність поданого матеріалу несуть учасники.

Отже, призначення ESG 2015 - надати допомогу та визначити орієнтири як для ЗВО в процесі розробки своїх власних систем забезпечення якості, так і для агенцій, які будуть здійснювати акредитацію освітніх програм. Окрім того, ці стандарти і рекомендації роблять свій внесок у виробленні спільної стратегії для діяльності як закладів вищої освіти, так і Національної агенції із забезпечення якості вищої освіти. Подальші розробки проблеми формування системи забезпечення якості, заснованої на єдиних стандартах і рекомендаціях, дозволять зробити українську вищу освіту конкурентноспроможною у Європейському просторі вищої освіти.

Література

1. Калінічева Г. Європейська система забезпечення якості вищої освіти та механізми її імплементації в Україні // Україна в Європі: Пошуки спільного майбутнього: монографія. // URL: <http://ivinas.gov.ua/sites/default/files/pdf>.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. К: Ленвіт, 2006. 36 с.
3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К: ТОВ "ЦС", 2015. 5 с.
4. YerevanCommunique [Електронний ресурс]. URL: https://media.ehea.info/file/2015_Yerevan/70/7/YerevanCommuniqueFinal_61370.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЯВИЩЕ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ ТА ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Л.Т. Рябовол

**Центральноукраїнський державний педагогічний університет
ім. В. Винниченка, м. Кропивницький, Україна**

Розвиток культури академічної доброчесності передбачає подолання неналежного ставлення суб'єктів процесу навчання до своїх обов'язків та їх зловживання своїми правами. До конкретних негативних проявів в освітньому просторі України, боротися з якими покликана академічна доброчесність, учасники Проекту сприяння Академічній доброчесності в Україні (SAIUP) (далі - Проект) відносять: плагіат як акт шахрайства в студентських роботах, дисертаціях, наукових статтях та монографіях; фабрикацію та фальсифікацію результатів наукових досліджень; обман, списування, хабарництво [1].

Важливо, що у рамках Проекту академічну доброчесність розглядають у двох аспектах: по-перше, академічна доброчесність означає, що в процесі навчання чи досліджень, студенти, викладачі, науковці керуються принципами чесності, чесною праці і навчання. Плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань є неприйнятним і жодним чином не толеруються в спільноті; по-друге, академічна доброчесність впливає на те, яких громадян виховує освіта, на яких цінностях базується навчання в

університеті, а також, яким є «секрет успіху» в суспільстві, тобто, це - важка й наполеглива праця, яка допомагає досягати успіхів окремому індивіду і країні в цілому, чи обман, шахрайство та сумнівна спритність, які потім стають нормами суспільних відносин і тягнуть країну на дно [4].

Поняття «академічна доброчесність» закріплене у законодавстві. Згідно з ч. 1 ст. 6 Закону України «Про освіту» - [5] (далі - Закон), академічна доброчесність - одна із засад державної політики у сфері освіти і принцип освітньої діяльності. Усвідомлення необхідності його дотримання є умовою формування доброчесного освітнього середовища, в основі якого - чесність, порядність у виконанні своїх обов'язків, довіра, справедливість, повага, відповідальність. Механізми забезпечення академічної доброчесності, за ч. 3 ст. 41 Закону, є складником системи забезпечення якості в закладах освіти/внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (ч. 1 ст. 42 Закону).

На основі нормативного визначення, академічну доброчесність тлумачать також, як: сукупність принципів і правил поведінки учасників освітнього процесу, спрямованих на формування самостійної і відповідальної особистості, спроможної навчатись, викладати і провадити наукову діяльність, дотримуючись етичних та правових норм; сукупність етичних принципів і правових норм поведінки учасників науково-освітнього процесу (під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності) для забезпечення якісної освіти і отримання вагомих наукових результатів шляхом утвердження ціннісних підходів та орієнтирів формування самостійної і відповідальної особистості, спроможної навчатись, викладати і провадити наукову діяльність керуючись принципами чесності, чесного навчання і праці [2].

Оскільки основними учасниками/суб'єктами науково-освітнього процесу є науково-педагогічні/наукові/ педагогічні працівники (1) і студенти/здобувачі освіти (2), законодавство чітко визначає, що саме передбачає й означає дотримання академічної доброчесності кожною з цих груп.

Дотримання її педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками, згідно з ч. 2 ст. 42 Закону, передбачає: посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Звідси випливає, зазначено у Методичних рекомендаціях для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності (далі -

Методичні рекомендації), що викладачі повинні не тільки знати й розуміти основні принципи академічної доброчесності, вимоги законодавства та внутрішніх документів закладу вищої освіти з цих питань, але й володіти інструментарієм і методиками контролю дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти. Важливим наразі є розроблення й використання об'єктивних критеріїв оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. Особливу роль має відіграти створення у закладі освіти атмосфери академічної доброчесності [3, с. 9].

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти, відповідно до ч. 3 ст. 42 Закону, передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Перешкодою на шляху дотримання академічної доброчесності студентами є недостатній рівень сформованості у них навичок академічного письма. Безпосередньо йдеться про недосконалу структуру наукової статті та анотації до неї, відсутність традиції належного рецензування, необхідність наукових публікацій для звіту, а не як презентації власного дослідження тощо. Особлива роль наразі відводиться компетентності викладача для ефективного навчання студентів академічному письму, що охоплює мотивацію викладача до такого навчання, до передавання студентам цінності доброчесності, а також його готовність вдосконалювати власну кваліфікацію у питаннях сучасного академічного письма, власним прикладом демонструвати на лекціях роботу з джерелами, посилатися на них, озвучувати першоджерела під час проведення навчального заняття, включати короткі завдання по роботі із якісними науковими джерелами до видів самостійної роботи студента. В українських умовах навчання студентів належному письму має починатися із запобігання прямого академічного плагіату в їх письмових роботах [3, с. 1, 2].

Загалом академічна доброчесність - важливий чинник успішності закладів вищої освіти, їх науково-педагогічних працівників, наукових і педагогічних працівників, а також випускників. Це пояснюється тим, що:

- академічна доброчесність є підґрунтям для довіри колег, роботодавців, замовників освітніх/наукових послуг, спонсорів, грантодавців, інших партнерів, що необхідно для належного ресурсного забезпечення якісної вищої освіти і наукових досліджень. Наявність ресурсів, у свою чергу, дає змогу залучати кращих студентів, викладачів і науковців, які формують репутацію університету, брати участь у цікавих і престижних освітніх, наукових та інших проектах, отримувати важливі результати досліджень, підвищує зацікавленість донорів у підтримці закладу. Такий позитивний зворотний зв'язок посилює репутацію університету, сприяє його стійкому розвитку й конкурентоспроможності;

- дотримання академічної доброчесності викладачами й студентами підвищує можливість отримання наукових грантів, замовлень на виконання прикладних досліджень, залучення їх як консультантів, експертів тощо, водночас, забезпечує довіру до результатів навчання і підвищує успішність випускників у подальшій кар'єрі, їх працевлаштування та рівень життя;

- порушення академічної доброчесності спричиняє погану репутацію закладу вищої освіти, що є суттєвою перешкодою для академічної мобільності як викладачів, так і студентів, отримання останніми хорошої роботи після завершення навчання, й загалом зменшує довіру у суспільстві до кожного окремого студента, викладача і науковця [3, с. 8-9].

Розвиток культури академічної доброчесності передбачає подолання неналежного ставлення суб'єктів процесу навчання до своїх обов'язків та їх зловживання своїми правами, й загалом сприяє підвищенню якості освіти.

Література

1. Академічна доброчесність. URL: http://www.iir.edu.ua/education/academic_integrity/.
2. Кодекс академічної доброчесності Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет». URL: <http://pstu.edu.uk/інформація/кодекс-академічної-доброчесності/>.
3. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-svita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>.
4. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). URL: [http://www.americancouncils.org.ua/uk/pages/34/Strengthening%20Academic%20Integrity%20in%20Ukraine%20Project%20\(SAIUP\).html](http://www.americancouncils.org.ua/uk/pages/34/Strengthening%20Academic%20Integrity%20in%20Ukraine%20Project%20(SAIUP).html).
5. Про освіту. Закон від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (редакція від 19.01.2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ КОНФЕРЕНЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ВЗАЄМОДІЇ НАУКИ, ОСВІТИ ТА ПРАКТИКИ У ЗВО

Т.В. Стрікаленко, Т.П. Григор'єва

Одним з основних завдань сучасної освіти України є підготовка конкурентоспроможних фахівців з високим рівнем професійної підготовки та мотивації до ведення дослідницької діяльності, здатних до саморозвитку та самовдосконалення, мобільності та креативності. Необхідність формування та розвитку дослідницьких умінь - це важлива складова у процесі фахової підготовки майбутніх бакалаврів і магістрів, основа для здійснення дослідницької діяльності в контексті обраного фаху [1, 2]. Не менш важливим, з огляду на вищеназване, є проведення викладачами академії дослідницьких робіт, до яких залучені студенти. Адже науково організована

Вплив викладача на мотивацію студентів до саморозвитку В.І. Булюк, В.Г. Мураховський	35
Структурні зміни в освіті та науці в новітній парадигмі соціально-економічного розвитку України С.А. Бондаренко	37
Методичні підходи до визначення ємності ринку в дипломних роботах бакалаврів і магістрів О.М. Голодонюк, В.В. Мільчева	40
Сучасні політичні ідеології: актуальність політичного вибору та соціальна підтримка в Україні С.А. Дмитрашко	43
Розвиток доброчесності і боротьба з корупцією Г.А. Шевченко	45
Проблеми опрацювання наукової та учбової інформації Є.В. Іванов	45
Елементи сторітелінгу на заняттях, присвячених чорнобильській трагедії (на прикладі двох ЗВО: Одеської національної академії харчових технологій та Одеського національного університету імені І.І. Мечникова) І.С. Дружкова, А.Ф. Коваленко	46
Про доцільність введення в ОНАХТ спецкурсу «Фізика харчових продуктів» О.Є. Сергєєва	51
Екологічне виховання студентської молоді М.М. Зацеркляний, Т.Б. Столевич	52
Психолого-педагогічна характеристика студентів КНТІС ОНАХТ В.О. Волчок	56
Моніторинг навчальних дисциплін та побудова їх рейтингу з метою оптимізації контенту та підвищення якості викладання А.В. Селіванова, А.С. Винник	58
Забезпечення інноваційного розвитку освітнього процесу через ефективну співдружність «виробництво - університети» К.В. Свідло	59
Забезпечення якості вищої освіти в контексті вимог європейських стандартів ESG 2015 М.М. Бойко	61
Академічна доброчесність як явище в освітньому просторі України та засіб підвищення якості освіти Л.Т. Рябовол	64
Науково-практичні конференції як складова взаємодії науки, освіти і практики в ЗВО Т.В. Стрікаленко, Т.П. Григор'єва	67
Деякі підходи до організації навчального процесу В.І. Мілованов, В.О. Буданов	70